

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:
Pe an 18 cor. 1/2 an
9 cor. 1/4 an 4-50 fil.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 24 cor.
1/2 an 12 cor.,
1/4 an 6 cor.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oara 12 fil. a treia
oara 10 fil.

Tot ce privește
foaia să se adreseze
la: Redacțiunea și
administrațiunea
„Unirea” în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

La chestiunea Preparandiei din Gherla.

București Octombrie 1911.

Doamnele Director!

I.

Articolul intitulat »Un institut pe calea perii» și publicat la loc de frunte în Nro. 89 al »Unirii», articol în care se arăta și de încercările făcute de mine pentru asigurarea viitorului Preparandiei din Gherla, încercări rămase fără rezultat, fiindcă »bunurile mele în tână n'au fost luate în samă de nimeni», mă îndeamnă moralmente să-mi spun și eu cuvântul într-o chestie culturală vitală, — cum este existența unei Preparandii românești, unde se pregătesc cei mai mici dintre apostolii luminării neamului nostru. Dacă, cu drept cuvânt, tipăm când autoritățile de stat, cu sau fără motive adevărate, ne amenință sau chiar ne închid căuta o școală primară sătească, cum să nu fie îndreptățit țipetul de alarmă ce-l dau în vileag onorabilii colegi dela Gherla, că-i pe doagă de moarte școala dascălilor a unei dieceze cu aproape 1/2 milion de suflete. Cu acei vechi profesori geloși de națta și amara lor misiune, cade-se să-și unească toți Românii bine simțitori, sub formă de țipet de durere, glasurile, ca să fie auzite de cei orânduși a fi păzitori și păstori adevărați ai turmei cuvântătoare a Domnului Hristos. În cazul de față, Preparandia românească »este pe calea peririi», nu din pricina guvernului de stat, ci »pentru că în loc să se facă ceva din partea guvernului diecezan românesc pentru ajutorarea profesorilor și a elevilor — i-se iau și micile favoruri de care s'a bucurat dela început,» adică de rămășițele ce cădeau dela masa clericilor, rămășițe din care își alinau de zeci de ani foamea prepa-

ranzi flămânzi. Preparandia românească din Gherla e pe calea peririi și pe motivul, că repetitele solicitări ale profesorilor la Consistorul diecesan de a li-se asigura ceva îmbunătățire a lefii lor de 1600 coroane pe an, cu care nu mai pot duce greul vieții, n'au fost băgate în seamă. Din aceste cauze și »directorul Preparandiei ar fi abzis în două rânduri, fără de a primi vre-un răspuns în chestie, iar corpul profesoral a rămas fără de mângâiere și fără de speranță, din care pricină e cuprins de o apatie pentru nepăsarea cu care sunt tratați.» Dintr'un loc al plângerii profesorești reiese, »că guvernul diecezan n'ar ținea seamă de cererile directorului, ale profesorilor și ale elevilor, pe motiv că din puterile proprii (diecezane) nu este de unde să li-se dea ajutorul cerut.

Să vedem dacă motivul acesta este și întru cât adevărat și serios.

Prin anii 1876—88, când funcționam ca profesor diriginte la Preparandia din Gherla, bugetul ei anual se cifra cu 2000—2500 floreni, din care se plăteau vre-o trei profesori ordinari și vre-o trei extraordinari cu salarii mici menite a nu pieri de foame. Pe timpul interregului, mi-se pare, după plecarea la Orade a bunului și manimosului episcop Pavel, în frunte cu inimosul și inteligentul canonic Vasile Pop, secundat și de canonicul director M. Șerban, corpul profesoral dela Preparandie a reușit a înșcheba o comisie, în care eră și regretatul Ioan Papiu mai târziu preposit, redactorul Nicolae F. Negruțiu și alții, cu menirea să studieze chestiunea Preparandiei, indicând isvoare reale de venituri care să asigure o existență onorifică și o îmbunătățire simțită a institutului. După câteva ședințe, îmi reamintesc mai ales de două isvoare indicate de comisie: a) Guvernul diecezan să hotărască ca toate persoanele aflate în serviciul diecezei, la fiecare înaintare în beneficiu sau

în leafă, să cedeze pe seama fondului preparandial, cvota corespunzătoare de pe o lună din beneficiul sau leafa anuală. Episcopul, canonicii, protopopii, parohii, diaconii, profesorii și învățătorii de orice categorie, diecii (cantorii), să facă în permanentă aceasta danie.

b) Toate fondurile diecezane să contribuie anual cu un procent oarecare, în special fondul »școlii centrale» proiectată a se înființa în Gherla de reprezentanții comunelor fostului comitat Dobăca, fond, în ale cărui case se află atunci Preparandia, și care se administră de un comitet în frunte cu defunctul canonic Stef. Bilțiu... Imprejurarea aceasta m'a îndemnat să caut și să public atunci Statutul aceluia fond în »Gazeta Transilvaniei», pentru care am fost dojenit. — Încercarea aceasta însă n'a reușit, ba a fost blamată, bagseama pentru că atingea la pungă pe toți cărturarii. »E destul că dau parohiile și filialele pentru Preparandie!» îmi zise odată canonicul Bilțiu (care eră și vicar episcopesc general).

Altă încercare făcusem cu ocazia Sinodului diecezan de Gherla.. Atunci având încvartirat la mine, la Preparandie (unde locuiam), pe venerabilul Gr. Moisil, vicarul Năsăudului, căruia, știind mizeriile cu care se luptă Preparandia, i-am fost zis odată: »Mai bine ar muta Preparandia aceasta iarăș la Năsăud, la D-Voastră, unde eră mult mai bine în toată privința. D-Voastră a-ți putea da gratuit local și lemne, unii profesori gimnaziali, dar mai ales cei dela norme toți dascăli foarte buni, ar face pe lângă un mic onorar unele studii, rămânând ca eu să trec acolo pentru Pedagogie, sau să se însărcineze cu aceasta V. Petri, care se înapoiase la Năsăud, dela Sibiu, unde fusese însărcinat cu inspectarea școlilor grănițarești din fostul regiment I. de graniță. În cazul acesta bugetul preparandial menționat putea să fie suficient. D-Ta — îi zisei — ca vicar episcopesc ai avea suprave-

gherea și direcția, dacă nu ți-ar fi spre greutate». Par'că azi văz bucuria bătrânului vicar, care era un entusiast pentru lucruri mari și bune. — »Bine zici nepoate,« — îmi răspunse — că tot mai buni învățători ieșiau din Preparandia năsaudeană decât de aci, din Gherla. Am să vorbesc la Vlădicie!«... I-s'a răspuns însă că »învățătorii trebuie să se crească în gremiu, sub îngrijirea și cu sprijinul guvernului diecezan!«...

După ce a venit la Gherla episcopul Szabo, lucrul cel dintâiu a fost că ni s'a împus să se predea în ungurește, pe lângă l. maghiară, și istoria și constituția patriei; iar de îmbunătățirea soartei Preparandiei nici vorbă. Atunci am înființat fondul elevilor bolnavi din petreceri și din o loterie (tombolă) cu obiecte manufacturale dăruite de unele dame și femei române din Gherla și jur... Episcopul Szabo, ofenzat că compromitem preparandia, a certat pe soția mea și pe domnișoara Elena Biltiu, care se dușeră la dânsul să contribue și dânsul cu ceva la acel fond... Episcopul trăia izolat, necunoscând mediul social și miseriile noastre, dar după ce i-le-am descoperit, mi-a spus că, dela data aceea pe preparanzii bolnavi și săraci dar meritoși, îi va ajutură din casseta sa, încât voi crede eu că au trebuință.. Și s'a și ținut de cuvânt până la plecarea mea din Gherla (a. 1888).

Tot pe atunci am stărut să se mute școala de practică din Candia (unde practica preparanzilor era împreună cu multe neajunsuri) fiind prea departe, în curtea Preparandiei. Dela aceeaș dată s'a îmbunătățit mult pregătirea preparanzilor, făcându-le și eu lecții de model din religie, din l. română și din aritmetică; iar ei făcând practică sub ochii noștri, ai profesorilor... Episcopul Szabo, om bun la inimă, aprobase măsura, ca și preparanzii cei săraci să se sature la Seminar din rămășițele ce cădeau de pe masa clericilor.

Ultima încercare pentru îmbunătățirea situației pe care am făcut-o institutului în a. 1888, cerând catedra vacantă de morală și pastorală la Seminar, obligându-mă a propune gratuit Pedagogia și l. germană la Preparandie ca salariul meu de 550 floreni să se împartă la ceilalți profesori preparandiali; doriaș însă, ca fiind profesor și la Seminar și la Preparandie, să încep a pune temelia la aceea armonie care-i de dorit între viitorii învățători și preoți-directorii școlilor românești. Refuzat și atunci, a putea contribui la ameliorarea Preparandiei, mâhnit în inimă, am părăsit Gherla, urmând invitației ce-mi făcuse de aci dl ministru Maiorescu, la catedra de Pedagogie dela Preparandia de stat pentru învățătorii urbani, unde eram retribuit cu 500 lei lunar. Au

dreptate colegii dela Gherla, când declară sus și tare că »zadarnice au fost încercările profesorului V. Borgovan pentru asigurarea viitorului acestui institut«...

II.

Să cercetăm acum, sine ira et studio, dacă întradevăr guvernul celei mai mari dieceze unite, cu 45 protopopiate și peste 500 parohii, nu poate să-și ajute Preparandia din puterile proprii?

Să statorim mai întâiu principiul, că Preparandia este un institut comun, diecezan, este mama celor 800 de școli sătești, ale poporului românesc. Acele școli, în lipsă de învățători gr. cat. bine pregătiți vor fi zi cu zi sau închise sau, în cazul cel mai rău, vor fi înlocuite pe rând cu școli ungurești de stat! Atunci dela școala ungurească a Românilor, până la biserica ungurească nu mai este decât un pas, care întâiu îl experimentează guvernul unguresc cu rutenii greco-catolici ca să ajungă și, de sigur cu dalde Mangra de care se vor găsi și printre românii greco-catolici, va ajunge și la Români. Iam ardet Ucalegon... Consules videant! Mijlocul conservării naționale sunt școlile, între care o preparandie, pepiniera învățătorilor ocupă loc de frunte.

Guvernul diecezei de Gherla nu poate și nu-i permis să zică că n'are

FOIȚA.

Se sbate...

Se sbate teiul lângă geam
Și struna pe vioară,
Se sbate sufletul în inimi
Și jalea mă omoară.

Căci dor mi-e dor de munți cu brazi,
De șopot de izvoare,
De doina lină dela sat
De-o floare de cicoare.

Și n'am nimic, nimic din voi,
Din farmecele firii,
Făr' sufletul arzând de dor
Și cântul tânguirii.

A. Nan.

Dela Blaj spre casă.

Schimb de vorbe cu un protestant —
probabil „preot“.

Părăsit de cunoștii împreună călători
pe mai bine de jumătatea drumului, rămăsesem cu un coleg dela învățătură și frate în muncă. Priveam în reverie adâncă icoana

ariilor de pânză a mândriei noastre ce în prezină se luase la întrecere cu localnicii văzduhului, tulburat din când în când de întrebările unui tinăr străin din dreapta, care avea cunoștință despre întâmplările românești ale zilelor din urmă, când deodată îmi răsare în față un drumet nou, în condițiuni bune, în vrâsta cărunțetelor, curios să aște rostul vorbelor ce schimbam cu vecinul meu. Cine și cui nu i-ar fi descris eu toată bucuria inimei — dacă era cu puțință într'o singură suflare — scena glorioasă a zilei din ajun, gloria unui neam necunoscut, suveranitatea intelectuală a unui popor retras și disprețuit, acum însă avântat peste înguștimea minții multor vecini batjocoritori? Prietinel meu vesel că-și poate descărca sufletul de năvala măreții amintirilor grăbește a-i vorbi cu patos despre tot ce credea că e potrivit a stoarce respectul noului venit față de neapmul acărui un înu a reușit să umezească cu stropii bucuriei ochii a zeci de mii de frați, a avut putere a iuși bătăile inimei în peptul admiratorilor săi, și a fost în stare a provoca căutături curmezișe dela cei îndreptățiți a ne stima. de silă, cu pizmă.

Străinul ascultă, ascultă, uneori clătină din cap a-nedumerire par'că aștepta încă ceva notoriu, esențial, la urmă întreabă: înțeleg bucuria mulțimei fascinate, dar unde-i mulțumita lui Dumnezeu? Dacă zburătorul a fost urmărit și-apoi îmbrățișat cu

atâta căldură nu trebuia uitat nici Domnul, doar aviatorul acela, omul, nu din puterea proprie, ci cu ajutorul Domnului a făcut ce a făcut.

— Aveți dreptate, domnul meu, cunoscutu-s'a Domnului mulțumită și s'a și dat prin rostul sutelor de preoți la cari s'au alăturat ostăriile de rugă și suspinele rugătoare ale mulțimei — îl liniștește prietinel.

— Ciudată e lumea de astăzi — reia bătrânul cuvântul ce sună tot a nedumerire cum aleargă cu mîile la priveștiile profane, la un circ, la reprezentații de orice speță, dar încă la senzații. Și cum trece cu vederea actele religioase! În jurul lui Isus Hristos, dacă s'ar pogori din nou pe pământ, nu s'ar stringe atâta om, ca în jurul aviatorului Dvoastre. O, da, „toți s'au abătut, împreună netrebuici s'au făcut, nu este cela ce face bunatate...?"; ce va fi de lumea aceasta? în câtrău merge?

— Fiindcă îmi ceri părerea, eu cred, că omenimea are să se deștepte, cu vremea o să-și observeze rătăcirea și speriez, că are să vină vremea când centrele de emanațiune ale necredinței de astăzi se vor prefăce în totatâtea tribune ale adevărului veșnic.

— Așa crezi Dta? mă întreabă uimit.

— Da, cred tare, cred, că legislatorul și judele, liberatul și artistul, profesorul și ziaristul deopotrivă se va simți îndemnat a propovadui credința sufletului religios spre

de unde să ajutore Preparandia din puterile proprii! Nu!

Mijloace și izvoare sunt cele indicate mai sus.

1) Dela Vlădică până la opincă, să oferim o cuotă parte din beneficii, la înaintări de ori ce grad, ceace de sigur ar da 6—7000 coroane anual.

2) Să se dea pentru fondul Preparandiei 1/4 din venituri pe timpul vacanței parohiilor, protopopiatelor, canonicatelor și a Vlădiciei.

3) Să contribuie anual — cum am menționat mai sus — toate fondurile diecezane cu un procent hotărât de guvernul diecezan; în special fondul școlii centrale fie și cu schimbarea statutelor — est modus in rebus! Să se pună la dispoziția Preparandiei și a școlii de practică, care să se completeze — după modelul școlii elementare de pe lângă gimnaziul superior de acolo — la 4 sau 6 clase, măcar cu 4 învățători fruntași, încât de-oparte, preparanzii să aibă unde vedea și practica măiestria dascălească de model, de altă parte să se atragă elevii români dela școala elementară ungaro-armenească la școala românească. În chipul acesta, școala primară de aplicație de pe lângă Preparandie, ar face serviciul închipuitei școli centrale a comunelor românești gr.-cat. din fostul comitat Dobâca.

4) Să se afecteze fondului preparandial casa și grădina precum și

1/4 din capitalul destinat de fostul episcop Szabó pentru scopuri diecezane generale. Am avut prilej adesea să mă conving despre interesul ce-l purta Preparandiei defunctul. Dacă episcopul Szabó nu a purtat mai mult interes de școală și de biserică, motivul este, — cred eu — deoparte boala de care veșnic era preocupat, iar de alta temperamentul lui flegmatic, care amândouă îl făceau să caute singurătatea, să evite întâlnirile, discuțiile cu oameni capabili, din care ar fi putut să se înfăptuească multe lucruri bune. El era prinsonierul său propriu și alor 2—3, cari se știură mai bine înșina pe lângă dânsul.

5) Dacă cei 6 canonici și cei 45 de protopopi ar binevoi a se coborî între credincioși, luminându-i și îndemnându-i nu numai cu vorba, ci și cu fapta, contribuind înșiși în fața poporului cu sume potrivite rangului și averii lor — (și sunt dd. canonici și protopopi cu averi de 50—60000 coroane) — atunci s'ar vedea cu ce dragoste ar contribui și credincioșii noștri, care după puterile sale, pe lângă toate greutățile, ce le supoartă. Poporul nostru se însuflețește ușor mai ales când vede pe un »Măria Sa« dela Vlădicie sosit în sat, la popa, ca să se sfătuiască asupra nevoilor bisericii și a școlii românești. Sunt dornici creștini de vizitații canonice care, în dieceza Gherlei, — în chip sistematic

nu s'au mai făcut de pe timpul nemuritorului Vancea, ba pe alocurea dela Leményi! Este ceasul al 11-lea, ca onorabili canonici — să imiteze pe apostolii Domnului Hristos, întru povăduirea cuvântului și îndeplinirea faptelor bune, cari azi să se concentreze în școlii și în Preparandii. Apoi este și rușine mare ca o dieceză vastă să nu-și poată susține o școală preparandială, când atâtea sate sărăcite și supuse la nenumărate sarcinii, în câțiva ani, își ridică și susțin biserici și școli frumoase! Pildele însuflețesc!

6) Nici băncile românești de pe teritoriul diecezei n'ar rămânea desigur străine de o asemenea mișcare culturală pornită dela centru. Câți canonici, protopopi și parohi, nu figurează prin conziliile de administrație ale băncilor! N'ar fi oare timpul ca să exopereze, cu pilda lor premergând, pe seama școlilor și a Preparandiei o parte din dividende?!

Și ce a împedecat și ce ar putea împedeca acuma pe guvernul diecezan a nu înființa un fond diecezan cultural, după pilda Blăjenilor, a Sibienilor, a Caranșebeșenilor etc.? Stăruințele ce le-a pus mai anul trecut Rs. prepozit Georgiu, pentru înființarea unei bănci laice române în Gherla, erau mai bine potrivite cu situația sa, dacă le făcea în scopul înființării fondului cultural diecezan! În momentul când se va începe dela centru — din

binele omului singuratic ca și spre folosul societății.

Fostui-a pe plac răspunsul meu, ori ba, nu știu. Cu o smâncitură din cap iar să întoarce la chipul aeroplanului, ca să îndrepte cursul vorbelor într'altă alvie, unde, probabil i-a fost ținta dela început.

— Mă minunează progresul tehnicii, dar totodată mă umple de mulțumită și recunoștință fiască față de Dumnezeu, care a sădit atâtea puteri în fire și dă lumină și pricepere omului, ca să le desgroape și să se folosească de ele. Progresul acesta datează abia de câteva sute de ani. Mai înainte cu 4—5 sute ani cine s'ar fi gândit la mașini de zburat?! Progresul acesta e rezultatul minții libere, a cugetării libere.

Prietinul meu văzându-mă neatent la tirada străinului mă agrăiește și-mi face sămăn să fi cu mai bună luare aminte.

Mintea subjugată nu produce nimic, ea lucrează numai de când a eșit din cătușile papilor. Căci era un timp, când toate erau sub domnia papei — dominațiunea papală, mă rog — când un om din vaticanul Romei poruncia tuturor, își impunea voința la toată lumea, el se gândia în locul oamnilor. Acum însă, mulțumită lui Dumnezeu, sfărmată fiind puterea papală, omul cugetă el de el, liber. nu-i poruncește papa, care odinioară poruncia la toți domnitorii, fie regi fie împărați.

Ochii îi sclipiau la aceste vorbe, albastrul lucitor trada bucuria răutăcioasă a străinului, că i-a succes să ne înțepe, a putut să rănească inima noastră de preoți în credințele sale.

— Ești în greșală, domnul meu, grăbește colegul meu a-l corege, dta prezinți supremația papei, ca o egemonie lumească, ceace e falz, pentrucă stăpânii Vaticanului au avut și vor avea totdeauna putere supremă în cele spirituale, aceasta nu li-s'a luat și nici se va lua dela ei, cel mult oameni singuratici corupți pot să denege ascultarea lor — asta încă nu înseamnă nici micșorarea decum pierderea puterii —; suveran lumesc nu a fost papa Romei nici când decât peste micul teritor din Italia numit »statul papal«, care nu-l mai poșede faptic, dta însă il prezinți, ca suveran universal, prin ce predai un neadevăr.

— Eu, neadevăr? doar istoria mărturiseste, că înainte papilor au îngeaunchiat câți și mai câți regi, că dela ei au primit înfruntare ba și pedepse atâtea și atâtea domnitori. Eu numai adevărul verde îl spun, când combat concentrarea în mâinile unui om a puterii peste toată lumea; nu-i ertat să aibă un om atâtea putere, cât el să se întituleze tatăl lumii — asta-i însămnarea uumirii »papa«, știut fiind, că Domnul Hristos a zis: să nu vă numiți vouă tată pe pământ, căci unul este Tatăl vostru carele este în ceriuri.

— Te provoci la istorie peste tot, dar te rog citează-mi un singur caz în favorul ziselor Dtale, din care să reiască, că cutare pontifice a dojenit sau chiar pedepsit pe vre-un rege pentru greșeli curat civile, bunăoară polițiale, sau penale, sau financiale, fără a fi avut ceva amestec cu religiunea. Până nu faci aceasta susțin și eu răspunsul ce l-ai primit dela colegul meu, că pontificele roman are supremație peste toată lumea în afacerile de cregință și de morală, ordinelor emanate dela el trebuie să se supună — și să și supun — toți fi Bisericii lui Hristos; mulțimea neascuitătorilor nu alterează iurisdicțiunea papală: ea a fost pururea, este în prezent și trebuie să susteie în viitor până la sfârșitul veacurilor spre mântuirea sufletească a neamului omenesc.

(va urma)

Epigrame.

Unui predicator.

Cât de blând grăiești sfințite
Despre Domnul și-ai lui servi...
Dar păcat că tu-alor sfaturi
Le predici, dar nu le-observi.

Dr. Victor Bârlea.

Gherla o mișcare în direcția ideilor aci expuse, subsemnatul, deși departe înstrăinat cu trupul, dar cu sufletul în-continuu acasă, mă înscriu și achit anual regulat, cât voi trăi, 50 (cincizeci) coroane!

Este ora a 11-a domnilor, să ne sculăm, să priveghiem, să lucrăm, să jertfim, care ce și cât putem, pe altarul școlii și al bisericii noastre, ca să ne mântuim sufletele. »Inlături cu cei netrevnici!»

V. G. Borgovan,
al științelor filosofice și morali-
cești profesor.

Correspondințe.

Scrisoare din Viena.

— Dela corespondentul nostru. —

În ori care gară a Vieni te-ai coborî, ai să treci mai întâiu printr'o controlă, în care ti-se cere socoteală de cele ce aduci în pachete.

Eu, ca student, spun că aduc cărți, și sunt dimis îndată.

Dela un polițai, care tocmai mă întâmpină întreb adresa exactă a institutului teologic superior S. Augustin. Birjarii aceștia așeri însă îndată te observă că ești un strein, și apoi las' pe ei, dacă nu te-or mulge cum le place. Comandez să mâne. Și a mânat, cum a voit, pe unde a voit și cât a voit, așa cât a ridicat tariful călătoriei, cât i-a plăcut. Pentru o alergare de câteva minute mă pomenesc cu un tarif de cincizeci coroane.

Intru în Seminar, mulțumit că am scăpat și cu atâta. Portarul, un neamț mărunț, dar afabil, mă întâmpină și mă întreabă dacă am adus vre-un calabalic cu mine, ca să facă dispoziție să mi se aducă sus. Mă conduce apoi în mai multe chilii vacante, să-mi aleg una după plac. Aleg una spațioasă, curată și frumoasă, bine luminată și bine mobilată, înzestrată cu toate cele de lipsă: O masă mai mare și două mescioare, dulap pentru haine și dulap pentru cărți. Nu lipsesc nici podoabele: Un crucifix frumos sculptat și două icoane, dintre cari una („Modona Velata“) de pictorul Salvi de Saffoterrato. Iată partea unui seminarist în acest institut! — Și e bine așa, e foarte bine. Mai ales e bun „Zellensystem“-ul: ca fiecare cleric să-și aibă odăita sa. Căci numai așa se poate învăța omul la viață independentă, activă și meditativă; și numai așa se poate deprinde un preot, menit să trăiască în celibat, cu avantajul și cu desa-

vantajul singurătății. Și mă gândesc, că de-ar fi astfel întocmite Seminarile teologice în toate țările catolice, ar fi, de sigur, mai puține apostatările și scandalele în Biserica.

Institutul acesta, întemeiat de un preot al curții împărătești, de Frint, (de aici și numele „Frintaneum“), este o instituție cesaro-regească în care se primesc preoți din toate diecezele catolice ale monarhiei Austro-Ungare, pentru a-și completa și desăvârși studiile teologice, în următorul raport: 22 din țările austriace, iar zece (10) din țările Coroanei Sf. Ștefan (8 din Ungaria și 2 din Croația și Dalmatia). Conducerea institutului e încredințată parohului aulic: Escelenței Sale, Dr. L. Mayer și capelanilor aulici, perfecți de studii în acest institut. — În raportul institutului de pe a. 1910/11 se publică și câteva contribuțiuni la istoria institutului, dându-se lista membrilor institutului dela 1849—1860. Între aceștia aflăm următorii Români: Ioan Pamfili, Făgăraș (1853), Mihail Ivasko, Gerla (1859) și Ioan Bobu, Făgăraș (1860).

Duminecă (8 l. c.) înainte, de amiază la ora îndatinată (11) liturgie solemnă în biserica S. Augustin. Corul, care numără forțele cele mai bune ale Vieni printre membri săi, cântă de par'ea te înaltă în slavă și te sfințește. Și nu știu cum se face, că unora nu le impune nici solemnitatea și sublimitatea acestor clipe, căci văd că unii neconțenit zimbește ironic și face observații critice despre mișcările prea puțin „grațioase“ ale preotului celebrant și își spune verdictul asupra tuturor preoților austriaci. Aflu mai târziu, că criticul acesta este un maghiar, și atunci înțeleg rostul observațiilor lui. Să nu fie sovinișmul care i-a stors acele observații? Că eu mă gândeam la cuvântul reginei-poete, Carmen Sylva, că sunt unii cari numai pentru aceea critică, ca să nu apară proști, — și vedeam că are dreptate.

După amiază, la orele cinci, șeful nostru lămurește scopul nostru în acest institut. „Ad quid venistis?“ este întrebarea ce ne-o pune. Și răspunde: „Ad laborem!“ Da, la muncă și încă la muncă grea. Căci știința și erudiția face parte din bunurile acelea ale omeniei, cari nu se pot moșteni și transmite din generație în generație, ca alte bunuri, ci trebuie să ți-le agonisești tu, în sudoarea feții tale. La această datorință primordială ne atrage luarea-aminte tot ce este în acest institut: 1. Superiorii, cari ne sunt „lumina et exempla“; 2. colegii, toți cu pregătirile cele mai frumoase; 3. bibliotecile și arhivele, cari nicăiri nu ne primesc mai bucuroși, ca tocmai aici; 4. prelegerile, cursurile, conferențele și vorbirile nenumărate de a căror binefacere ne împărțăm.

— Când însă ni-se dau aceste îndemnuri la muncă și la învățătură, ni-se aduc totodată aminte și cuvintele de rară înțelepciune ale sf. Bernard: că sunt unii, cari vreau să-știe, numai ca să-și îndeustelească dorul de știință, — și despre aceasta ni-se spune cu acelaș sfânt, că este deșertăciune; sunt alții — ni-se zice mai departe cu acelaș sf. Bernard — cari vreau să știe, pentruca să fie și ei știuți și cunoscuți de alții, — și aceasta este păcat; și iarăși sunt alții, cari vreau să-știe, ca să-și poată vinde știința și astfel să facă parale, — și aceasta este preocupăție urită; sunt însă și de aceia, cari vreau să știe și să învețe, numai ca să poată învăța și lumina pe alții, — și aceasta este dragoste frățească; și sunt, în sfârșit, cari vreau să știe și să învețe, ca să se desăvârșească pe sine înșiși, — și aceasta este înțelepciune. Nouă, înșe, că ni-se impun aceste două din urmă, și ni-se mai spune, că atâta încă nu-i de ajuns. Cu știința trebuie să împreunăm și rugăciunea. Ora et labora! Sărguința Martei cu înțelepciunea Mariei; viața cea mai activă și mai productivă ca viața cea mai contemplativă și mai meditativă. Numai așa vor conglăsi învățătura cu faptele, doctrina cu viața. **Venezul.**

Reviste.

Războiul italo-turc. Situația iar pare mai agravată. Intervenția puterilor europene pentru pace a dat de mal, de oarece i-se pun greutăți enorme împotriva. Italia încrezută în armata și flota ei nu vrea nici să mai audă de vre-o urmă de suveranitate a sultanului în Maroc, cu atât mai puțin e aplicată a plăti o sumă oarecare titulu răsкупă-rarea Tripolitaniei, deoarece cheltuielile ei de războiu se urcă azi la câteva sute de milioane.

Turcia fără vre-o formalitate de natura aceasta nu cutează să se împace cu situația temându-se de o revoluție acasă. Și turcii tineri, cari au ajuns la putere illo tempore cu ajutorul demagogiei, promițând țării marea cu sara în vederea unei schimbări la guvern, s'au dovedit aceea, ce a fost. Au răsturnat oamenii cei vechi, ca să se instăpânească ei la putere și nimic mai mult. De situația desperată a Turciei se folosesc acum aderenții sistemului vechiu, agitând în contra

NEUMANNN M.

furnisor al curții și camerei ces. reg.

în KOLOZSVAR, Mátyáskirálytér 14.

Mare asortiment în veșminte bărbătești, de copii și fetițe!

tinerilor turci, pe cari li fac responsabili pentru războiu și urmările lui. Guvernul turc ar voi bun bucuros să fie Tripolitania anexată la Italia, de nu s'ar teme, că dușmanii interni ai sistemului nou, folosesc aceasta în contra lui, provocând o revoltă generală în Turcia. Acesta e motivul, că cer ceva, cu ce să se acopere înaintea opiniei publice de acasă — fie acest ceva bani, ori vre-o umbră de suveranitate a sultanului în Tripolis. Italia însă nu vrea să facă serviciul acesta guvernului turc cu nici un preț. Și când turcii s'au adresat Europei pentru o astfel de intervenție — vin acum puterile mari și își spală mâinile. Turcilor de acasă deci le rămâne numai una — războiu cu Italia ori revoluție acasă. Ori una ori ceialaltă complică situația în Balcani. De Austro-Ungaria se răspândise altcum vestea, că își pune pe picior de războiu cele 4 corpuri de armată din sudul monarhiei. Italia și-ar înarma corpurile de armată din nordul țării. Se vede din aceste svonuri, că puterile stau gata la orice eventualitate.

Nr. 17—1911.

Convocare.

Reuniunea femeilor române gr.-cat. din Blaj, își va ține adunarea generală *Duminecă în 29 Octombrie 1911. la 3 ore d. a. în localul Casinei române.*

Invităm la aceasta adunare pe toți membri și binevoitorii Reuniunii.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul comitetului.
3. Dare de seamă despre fundațiunile „Ana Vlassa nasc. Poruțiu”. „Leontina F. Negruțiu” și „Maria Hossu n. Szebeni”.
4. Proiectul de budget al anului 1912.
5. Alegerea comisiunilor, a) pentru cenzurarea raportului general, b) pentru a cenzura darea de seamă a fundațiilor de sub punctul 3, și proiectul de budget; c) pentru înscrierea membrilor noi și încasarea taxelor dela membrii vechi.
6. Rapoartele și propunerile comisiunilor.
7. Eventuale propuneri.
8. Alegerea unui nou Comitet pe un period de 3 ani.
9. Verificarea procesului verbal și închiderea adunării.

Blaj, la 9 Octombrie 1911.

Cornelia Deac,
prezidentă.Traian German,
secretar.

Noutăți.

Din Arhidieceză. Stațiunea de canton-învățăto. din comuna Murăș-Sâncraiu, districtul protopopesc al Aiudului, se pune la concurs cu termenul de 30 Octombrie 1911.

Stipendii pentru meseriași. Până la 1. Noemvrie n. se publică concurs pentru 4 stipendii de câte 50 cor. din fundațiunea „Nicolae Mănărăzan”; — 1. stipendiu de 120 coroane din fundațiunea „Constantin Papfalvi”; — 4 ajutoare de câte 40 coroane din fundațiunea „Vasilie Rațiu din Căpâlna-inferioară”; 1. ajutor de 120 coroane, care se va conferi unui sodal, carele se face măiestru; — 1. ajutor de 80 coroane pentru un învățacel, carele terminază cursul de elev și devine sodal, — 4 ajutoare de câte 40 coroane și unul de 13 cor. pentru învățaceii de meserii ori măestrii. Toate concursurile sunt a se adresa Preaven. Consistor Arhiep în Blaj.

Donații arhieresti. Escelența Sa dr. Victor Mihalyi metropolit a dăruit suma de 20 cor., iar Ilustritatea Sa d. dr. Vasile Hosszu, episcop al Lugojului o sută coroane pentru noua școlă gr.-cat. din Corceșteni—Vulcan. Pentru aceste marimonioase donații cu profundă venerațiune aduce cele mai ferbinti mulțămite. *Senatul școlastic.*

La fondul casei împreunate cu hală de vânzare al „Societății meserieșilor români din Blaj”, au contribuit cu prilejul sfințirii într'u preoți domnii: Augustin Caliani, Petru Suci profesori în Blaj; Patriciu Murășan, preot în St-Mihaiu-deșert; Longin Corcheș, preot în Sutu; Teodor Pădurean, preot în Ciucmandru; dr. Alesandru Cziple, catehet la gimnaziul din Năsăud; George Neamțu, candidat de preot în Mintiul-Gherlei; Liviu Greav din Borgo-Tiha; Octavian Baști din Erkisfalu—Sălăgiu; Corneliu Gavriș din Odești—Sălăgiu; Mihail Erdöss, din Certează—Sătmar; Mihail Someșan din Dumitrița — toți câte 1 cor.; Ioan Albon, preot în Dostadt 2 cor; George Repede subijude în St.-Mărtin 2 cor.

Monumentul împărătesei Elisaveta. Duminecă s'a desvâlit în Cernăuți monumentul ridicat într'u amintirea împărătesei Elisaveta. Din partea casei domnitoare a fost de față arhiducele Salvator.

Dela serbările din Iași. Maiestatea Sa Regele Carol a dăruit 300 mii lei cu prilejul deschiderii cursurilor universitare ca din dohânda banilor senatul universitar se tipărească teze și să ajute pe studenții lipsiți de mijloace. Acest dar al Regelui a fost primit cu mult entusiasm.

Iarăși „Deșteaptă-te române?” Se anunță din Deva, că în contra advocațiilor Dr. Iustin Pop, Dr. Grozda și Dr. Tatar s'a pornit din partea procurorului progres de agitație pentru că cu prilejul serbărilor culturale din Sântindreș au cântat imnul național.

Monument lui Bánffy. Sub presiul fișpanului comitatului Bistrița—Năsăud Bethlen Balázs s'a constituit un comitet, care are de scop ridicarea unei statui fostului ministru-president Bánffy Dezső. În comitet se fie și câțiva români. Am vrea să-i cunoaștem. Că ni-se pare ceva exotic — român, care vrea să-i ridice lui Bánffy monument.

Vlaicu la Iași. Cetim în „Gazeta Transilvaniei”. Din Iași ni-se scrie: Inginerul Aurel Vlaicu a făcut în decursul zilei de Vineri două ascensiuni. Prima a făcut-o la orele 9½ dimineata, plecând de pe platoul dela Copou și sburând de-asupra orașului. La orele 11 s'a ridicat din nou. Lumea, avizată despre acest sbor, a eșit pe străzi, ca să fie de față la acest rar spectacol. Indrăsnețul aviator s'a ridicat de astădată până la o înălțime de 800 metri executând mai multe virajuri de-asupra pieței Unirei și a universității în mijlocul unui entuziasm de nedescris. D-nul Vlaicu s'a îndreptat apoi spre mănăstirea Cetățuia, unde se afla tocmai familia regală, însoțită de metropolitul Moldovei și de ministri Marghiloman, Delavrancea și Arion. Vlaicu a executat de-asupra mănăstirii mai multe virajuri, fiind mult admirat de Maiestățile Lor și de ilustra lor asistență. Sborul al doilea a durat o oară întreagă. La orele 12 d. Vlaicu a aterisat în condiții favorabile pe platoul dela Copou.

M. S. Regele a cerut Vineri la gară d-lui Marghiloman, să recomande spre a fi decorat pe inginerul Vlaicu, a cărui sboruri au entusiasm atît de mult pe Suverani și întreaga populație ieșană.

Urcarea salarelor profesionale. Unele știri tendențioase au provocat iarăși o vie agitație printre profesorii școlilor medii din Ungaria. Ministrul de culte a asigurat la timpul sau pe delegații corporilor profesionale, că cel mult în decursul anului 1912 va efectui o urcare a lefurilor pentru profesorii dela școlile medii. În timpul din urmă s'a lăsat însă faima, că aceasta deocamdată a dat de mari greutate. Acum vine o desmintire categorică din partea locurilor competente, căci în budgetul anului 1912 e luată și suma recerută aproape de 300 mii cor. Pentru profesorii școlilor confesionali e un plus erogat de 200 mii. Amintim, că afară de gimnaziul din Blaj, celelalte gimnazii românești încă au acest ajutor.

Hymen. Cornel Oțiel, cler. abs. și dsoara Silvia Pop, anunță cununia lor ce se va celebra Duminecă în 29 Octombrie n. 1911, în biserica gr.-cat. din Sângeorgiul de Meseș.

Urmările negrijii. Un foc groaznic, ajutat de un vânt dușmănos de toamnă a nimicuit cu desăvârșire întreagă recolta de mai mulți ani, adunată cu multă hărnicie, alor mai multe familii săsești din comuna Șeica mică dimpreună cu superedificatele economice. Focul s'a iscat din jocul primejdios cu aprințioare al unui copil, pela orele 10 a. m. când aproape satul întreg era afară la culesul viilor, așa că ajutorul necesar pentru localizarea focului, ce lua măsuri înspăimântătoare, lipsea cu desăvârșire. Abia câțiva românași isteți au fost mai aproape pentru a da primul ajutor, celor primejduiți de focul nebun. După un interval de 1/2 oră sosește dela vii lumea alarmată de sunetul clopotelor, vântul încă mai cedează — poate în urma lacrimilor și strigătelor de durere a copiilor și moșnegilor neputincioși, ce ie-rau pe acasă — și după o grea muncă dezvoltată de poporul adunat și de pompieri din loc a putut fi localizat. Au ars mai mulți porci grași, galițe nenumărate, un om s'a ars rău la față, mâni și spate, încât a trebuit transportat numai decât la spital, mai mulți bărbați și femei s'au ales cu răni mai ușoare la mâni. Paguba se urcă la mai multe zeci de mii coroane, unii au fost asigurați.

Partea Literară.

CRUCIAȚII.

Roman istoric din veacul al XV.
după Henryk Sienkiewicz.

(Continuare.)

82

Mazko n'a contrazis, ci chemă îndată pe Jachienka.

Fata iubia din adâncul inimii pe Zbisko și sub îngrijirea ei să întăria într'una.

Dar ascunse amorul și făcu pe Zbisko se creadă, că totul ce face, face pentru voința lui Mazko.

— Iubesc pe fratele tău, ca pe tata — zise lui Zbisko — și te îngrijesc singur ca să-i fac voia, căci știu, că și el mă place.

— O, ce mult te-ai schimbat Jachienka, — zise Zbisko.

Adese s'a întâmplat că nici nu cuge-tau la ceace vorbesc și dacă privirea adese li-să întâlnea cetiau unul în inima celuilalt. Zbisko nu-și credea ochilor, ci credea, că Jachienka îl iubește din motiv că iubește și pe fratele său, pe Mazko.

Odată aduse chestia asta înaintea fratelui său, dar Mazko, care îi cauză multe dureri Jachienkei, i-a părut bine, că și-a ajuns scopul și zise:

— Când ar fi voit să fie a ta, nu ai voit; acum înse te temi că o perzi pentru totdeauna... Dar așa îți trebuie.

— Atunci bine-i. Măne voiu pleca în contra cruciaților — zise Zbisko, întristat.

— Dute — zise Mazko. — Poți să mergi, căci și până acum de aceea te-am reținut, ca să nu ne piară familia. Știu însă și pentru asta leac.

— Ce fel de leac?

— Tu și așa nu voiești să te căsătorești, deci mă voi căsători eu.

— Tu?...

— Eu, da! — răspuse Mazko înfăcărât. Bătrânul Zich totdeauna îi ie prețin încă și pentru că nu-i pot lua fica în căsătorie?

— Pe Jachienka? — strigă Zbisko.

— Da, zău! Pe Jachienka!... Ori doară crezi, că voiu aștepta până ce germanii mă vor ucide în război, ori voi muri de urât?... De vrei să mori mergi numai, eu o să rămân acasă cu Jachienka.

— Voiu merge mâne în zori! — zise Zbisko infuriat, și se întoarse către părete.

— Nebunule! — zise Mazko eșind din odaie,

În ziua următoare să și sculă Zbisko și se pregăti de drum. Mazko l-a sfătuit să meargă mai întâi în Igogelitz și să mulțumească Jachienkei, că la grijit atâta timp. Zbisko se îmbracă în haine de sărbătoare. Și când era să plece sosi și Jachienka.

— Se fie laudat numele Domnului! — salută Jachienka.

— Acum și în vecii vecilor amin! — răspuse Zbisko surizând.

— Ce vânt bun te-a adus pe aici?

Jachienka a început să râdă cum îi pregăteu de drum servitorii.

— O ce buhă ești cu părul tău cel mare, de ai fi prin grădina s'ar speria pa-serile de tine.

Lui Zbisko nu i-a prea plăcut complimentul și zise năcăjit:

— Trebuie numai să-mi pun părul în rând.

— Pliptână-l tu Jachienka! — zise Mazko.

— Cum să nu!

— Pentru ce nu? — zise Mazko. Dacă îți zic îeu poți să-l piepteni.

— Dacă tocmai dorești, îți fac pe voie — zise Jachienka.

Și luă pliptânul în mână. Servitorii ieșiră și s'a depărtat și Mazko. Cei doi tineri îndrăgostiți se priviră lung. Deodată Zbisko oftă.

— Doar te simțești rău? — îl întrebă Jachienka.

— Nu, doar și tu ai oftat mai înainte — zise Zbisko.

— Dar atunci pentru ce oftai?

Să făcu liniște. Pe urmă începu Zbisko:

— Jachienka...

— Ce dorești?

Zbisko să păru că voiește să-i țină o dicție lungă, dar zise numai atât:

— Jachienka...

— Vorbește!

— Mă tem...

— De ce te temi? Doar nu sunt viperă.

— Mazko zise, că iar plăcea, dacă...

— Ce?

— Ca... să te iau.

— Ah!

— Sfinte Dumnezeule!... Numai asta răspuns mi-l dai?

— Eu... tatăl meu... abatele... și tu încă știi, că eu... eu...

Zbisko se ridică, îmbrățișe fata și zise: — Jachienka! Jachienka, ingerul meu scump!

Atunci intră și Mazko.

— Numai că v'am încălțit itele — zise el cu satisfacție.

Și când cei doi amorozați să apropiară de el și îi săriră în gât și îl sărutară zise cu ochii plini de lacrimi.

(Va urmă).

„Indărăpt la sf. Biserică“

3. Puterea nutritivă a Bisericii catolice. Sfânta Eucharistie

de Ioan Georgescu.

(Continuare.)

9

Taina aceasta eucharistică nu poate fi examinată după metoda științelor naturale. Ar fi și absurd așa ceva. Ea este doar temelia unei noi concepții de viață. Întău trebuie să treci linia aceea de despărțire, și apoi se încerci ați da seamă cu smerenie despre această taină. Și marea majoritate a omenimei crede într'ansa, și în ea își află adevărata mângâiere sufletească, căci această sfântă taină face cu puțință ca bietul om să se apropie, ba chiar să se împreune cu Dumnezeul cel nemărginit, în chip de mâncare și beutură spirituală. Aceasta taină este totodată și legătura cea mai trainică care leagă pe credincioși de biserică.

Și Biserica a avut curajul să tragă toate consecințele cari, în mod firesc, se impun din această credință, fără ca să se teamă că prin aceasta îngreunează numai și

mai mult, ba face chiar cu neputință apropierea de dânsa a celor necredincioși.

Învățătura Bisericii despre această taină, în afară de transubstanțiatune, a fost și este: că Hristos este de față, întreg și nedespărțit, cu natura Sa omenească și dumnezească, sub fiecare părticică din fiecare specie. Credința aceasta e atât de minunat eternizată în imnul eucharistic: „Lauda, Sion, Salvatorem“:

Caro cibus, Sanguis potus,
Manet tamen Christus totus
Sub utraque specie.

A sumente non concisus,
Non contractus, non divisus,
Integer accipitur.

Sumit unus, sumunt mille,
Quantum isti, tantum ille,
Nec sumptus consumitur.

Taina aceasta se ilustrează, pentru înțelegerea pruncilor mai ales, cu bucățile unei oglinzi cari toate oglesc, în întregime obiectele ce se reflectează într'ânsele. Dar, firește asemănarea aceasta nu e chiar bună, fiind-că chipurile văzute în frânturile de oglindă sunt numai chipuri, iar nu realitate, precum este în sfânta Eucharistie.

Prezența reală a lui Isus în taina eucharistică durează, cât timp durează și speciile eucharistice. În faptul acesta un raționalist poate avea noi dificultăți, căci el ar dori să examineze și explice totul în mod științific și nu vrea să înțeleagă că faptul acesta, fiind minune, reclamă credință, iar nu cercetare științifică. Astfel de dificultăți, dacă tocmai ar sta să le caute un necredincios, ar mai afla destule, ca de pildă, pe un altar, pe care se află deja sfânta Eucharistie, se mai poate cobori încă odată Domnul în actul unei noi consacrațiuni liturgice. „Prostie!“ — vor zice necredincioșii. „Adevăr sublim!“ — vor exclama cei credincioși. Căci ce-ar fi Biserica fără de prezența reală a celui Preainalt? O clădire moartă, ca ori-care alta, fără nici o însemnătate deosebită. Îndată-ce însă Domnul petrece pe altarele noastre în sfânta taină a Eucharistiei: biserică cea moartă, zidită din pietri și cărămizi, ca ori-care altă clădire, capătă viață și sfințenie. Aceasta-i marea deosebire dintre o biserică catolică și una reformată. Când o vezi de departe casa aceea de rugăciuni a reformaților, îți face impresia unei biserici; și totuși nu-i biserică, căci îi lipsește tocmai esența: Isus Christos de pe altar. Bisericile reformate sunt goale. Senzația aceasta Ruville a avut-o și mai înainte de ce ar fi cunoscut cultul catolic.

Și ce însemnătate mare, din punct de vedere educativ, are prezența aceasta reală al lui Isus Hristos pe sfintele altare! Cât de evlavioși îngenunchie și se roagă credincioșii, cum îndreaptă de cu căldură aspirațiunile inimilor lor către cel-ce sălășluiește pe altar, și mai ales, cu câtă cucernicie se pregătesc pentru a se împărtăși după vrednicie, cu scump și sfânt trupul și sângele Domnului, în sfânta Cuminecătură!

Scandal Evreilor și nebunie Elinilor, — iată ce-a fost religiunea creștină pe vremea Apostolilor! Tot așijderea este și astăzi această sublimă dogmă a credinței creștine pentru o mare parte a omenimei, care se mai socotește și numește, cu toate aceste, de creștină! Numai cât Evreii și Elinii cei vechi au respins cel puțin în întregime re-

ligiunea creștină, cei de astăzi însă au reținut numai ceea-ce li-s'a împărut lor, răzîmându-se bine înțeles, întotdeauna pe Biblie care știm că de deosebit se poate tălcui! Peatra de sminteală și pentru reformatori și necredincioși au fost tot sfânta Eucharistie. N'au trecut linia de despărțire cu sf. Petru și Apostolii, dar n'au voit nici să se îndepărteze cu totul, de aceea au păstrat, mai mult numai ca o amintire, „cina eucharistică“, care însă, nefiind săvârșită de preoți legitim ordinați nu are nici o valoare.

Și așa au pățit protestanții și cu celelalte dogme și misterii ale religiei creștine: au tot cedat, au tot cedat în fața „rezultatelor“ și „postulatelor“ mai noi ale științei, până-ce au ajuns numai la o umbră de creștinism, fără taine, fără ierarhie bisericască, fără autoritate legitim constituită, fără nimic.

Și acum, poate mulți, se vor întreba: cum a putut întemeia Dumnezeu o taină atât de absurdă, pe care-i atât de greu să o crezi? N'ar fi fost de ajuns să se fi împreunat eu noi, numai sufletește, în forma unei rugăciuni sau a unei ceremonii religioase? Cum? Foarte simplu și foarte natural! Dumnezeu, adresându-se omului constătător din trup și suflet, toate lucrurile spirituale le concretizează și materializează. În botez, de pildă, unde se curățește sufletul de pata păcatului strămoșesc și a celorlalte păcate, se spală și trupul. La mir de asemenea se unge și se întărește și trupul. Poate că cei învățați și deprinși a cerceta toate în mod logic și exact să afe multe dificultăți în punctul acesta; dar poporul de rând n'a aflat și nici nu va afla niciodată. Din contră: el n'ar fi fost scos nici-când din păgânism, dacă în locul crasei idolatrii sau magii a păgânismului n'ar fi căpătat un dar atât de real și de adevărat ca acela al sfintei Eucharistii. Veacului al XVI-lea i-a fost sorocită, pe semne, trista menire de-a despoia omenimea de acest cel mai mare bun al ei. Dare-ar Dumnezeu, ca cel puțin cei într'u adevăr credincioși să nu se mai lase mult timp lipsiți de cea mai mare mângâiere sufletească care este: sfânta Eucharistie.

4. Iubirea în Biserica catolică.

Iubirea, ca și credința creștinească, vine dela Dumnezeu, și trebuie să se îndrepte către Dumnezeu. El este deci obiectul iubirii creștinești. Și-l iubim, într'u cât îl cunoaștem. Pe Dumnezeu îl cunoaștem însă nu numai din speculațiile metafizice și teologice, ci cu mult mai bine și mai adevărat din apariția însuși unuia născut Fiului său, a Domnului nostru Isus Hristos, a doua persoană din sfânta Treime care, după cuvântul Apostolului, s'a făcut sub lege, ca pe cei de sub lege să-i rescumpe. Prin urmare, cel-ce iubește pe Hristos, iubește pe Dumnezeu; însuși a zis doar: „Cel-ce mă vede pe mine, vede pe Tatăl“.

Totul se reduce deci la întrebarea: cum să-l vedem și să-l iubim noi pe Hristos?

Cei-ce au trăit înainte de aceasta cu 19 veacuri l'au putut vedea și iubi din apropiere nemijlocită. Cum îl vom iubi însă noi? Protestanții ne îndrumă la Biblie care este depositara vieții și învățăturilor Lui. Dar oare ajunge atâta? Veacuri de-a rândul omenimea, în marea ei majoritate, a fost lipsită de mângâierile cuvântului tipărit al sfintei Scripturi, și mai sunt și astăzi popoare

cari nu se pot împărtași de această binecuvântare. Și apoi chiar cei-ce posed Biblia, trag oare, toate foloasele pe cari numai le poate da acest tezaur dumnezeesc? Cine-i chemat să statornicească înțelesul atât de multiplu și de nesigur al textelor biblice? Evident, că Biblia nu poate fi unica normă și reguloare a credinței și a faptelor creștinești.

Și de fapt, Christos s'a și îngrijit ca viața și învățăturile Sale, spiritul Evangheliei Sale să fie păstrat într'un mod cu mult mai desăvârșit, decât acela al slovelor moarte, pe cari le incurcă și descurcă știința, după bunul ei plac. El a întemeiat *colegiul Petro—apostolic*, căruia i-a hărăzit toate bunurile Sale sufletești, i-a lăsat se întemeieze comunități (biserici) și să le pună sub conducerea „unșilor Domnului“ pe cari Apostolii îi vor alege și îi vor sfinti și cari vor avea să transmită apoi nu numai jurisdicția Apostolilor, ci toate bunurile spirituale ale lui Hristos: învățătura Lui, tainele Lui, cărțile sfinte cari au fost scrise mai mult numai ca o confirmare a Evangheliei celei vii, existente deja sau ca niște rectificări ocazionale a diferitelor greșeli doctrinale sau morali, ivite în singuraticile comunități creștine. Așa dară Biserica a luat locul lui Hristos. Ea este purtătoarea cuvântului și a darurilor Lui. Ea împarte binefacerile Lui. Ea aduce jertfa, pe care El a adus-o. Ea conduce pe oameni la Dumnezeu. Cu alte cuvinte: Hristos lucrează în Biserică, ca sufletul în trup. Rolul Bisericii astăzi este acela al lui Isus Hristos de acum 19 veacuri. „*Hristus in Ecclesia*“. („*Hristos în Biserică*“).

De aici urmează că cel-ce iubește Biserica, propriaminte iubește pe Hristos, iubește pe Dumnezeu însuși. Dragostea credinciosului pentru Biserică nu este, așa dară, numai o alipire naturală și instinctivă (adecă inconștientă) față de o instituție moartă în care s'a născut și a trăit și el, ca și părinții săi, și pe care tocmai pentru aceea nici nu o părăsește; nu, dragostea credinciosului față de biserică este echivalentă cu dragostea față de Dumnezeu: „*Hristus in Ecclesia*“.

Sectele separate de Biserică nu pot iubi pe Hristos în felul acesta, ci fiecare după-cum le taie capul (principiul cercetării libere și fără prejudeții), adecă după-cum le arată credința lor, care iarăși este pătrunsă de spiritul diferiților întemeietori (Luter, Calvin, Zwingli etc.) și conducători.

Creștinul catolic însă ține la Biserica sa ca la însuși Hristos — Dumnezeu pentru-că Ea îl și împărtașește aieva de toate binefacerile pe cari Hristos le-a adus omenimei: îi predică în întregime cuvântul Lui, îi dă toate îndrumările de viață în morala Lui, îl desleagă de păcate în scaunul sfintei mărturisiri, îi dă cea mai minunată hrană sufletească în sfânta taină a Eucharistiei, cea mai frumoasă slujbă dumnezească în sfânta liturgie, îi sfintește cu sfintele taine clipele cele mai însemnate din viața sa pământeană (botez, cununie), în ceasul cel-greu al morții îl întărește cu tainele muribunzilor, iar după moarte încă îi vine într'u ajutor cu intervenirea Sa atotputernică la Dumnezeu. Și toate aceste sunt daruri reali, nu închipuite, daruri dumnezești adevărate, deosebite de vagile sentimente sau efecte de pietate pe cari le pot stârni cuvântările sau pildile frumoase ale altora. Aceste daruri sunt ceva

aceea care pătrunde și dă viață tuturor mlădițelor viei. De aceea implinesc credincioșii cu atâta bucurie toate poruncile Bisericii, și între aceste mai ales pe acele cari de-adreptul înțesc binele și folosul lor sufleteș ca, de pildă, ascultarea sfintei liturgii, împărtașirea cu sfintele taine, dobândirea indulgențelor etc.

(va urma).

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

Dr. IZIDOR MARCU:
Teologia pastorală volum I.
Didactică pastorală f. 8° 408
pag. 4 cor. Vol. II. Liturgica
f. 8° 586 pag. 5'40 cor. Sunt
indispensabilele fiecărui preot.

Se pot primi dela **Librăria Seminarului teol. gr. cat. din Blaj** cu prețul 9'50 cor.

*

Biblioteca din Blaj. Sub acest titlu a început să apară la Tipografia noastră o serie de povestiri bune, alese pentru tinerime. Nrul 1. cuprinde minunatele scrisori ale misionarilor din depărtatul răsărit, publicate în „Unirea“ sub titlul de „Vestitorii credinței“. Câte o astfel de broșură de 70 pag. format mic, costă 24 fil. O recomandăm cu căldură.

*

Vatra familiară. Indemnuri și sfaturi pentru viața casnică. Cea mai potrivită carte pentru săteni! Cuprinde sfaturi creștinești și în o foarte frumoasă limbă populară. E editată de societatea de lectură a Clericilor din Seminarul Blajului. Se află de vânzare la oricare Librărie românească. *Prețul 30 bani.*

*

Carte de citire maghiară pentru clasele: V. și VI. a școlii primare cu limba de propunere română, de Ioan F. Negruțiu și Petru Ungurean. Carte aprobată pentru școlile primare prin ordinul ministerial Nr. 5,9421—1910.

*

Icoane din luptele Bisericii de I. Roșiu, format 16° mare pe 466 pag. Broșare elegantă. — 7 colori. — Prețul 3 coroane; pentru România 3 lei 50 bani. *Întreg venitul e destinat pentru „Mausoleul Bunea“.* Profesorul universitar de ist. bis. dela facultatea teol. din Budapesta a numit traducerea ungurească a „Icoanelor“: „*Lucrare actuală și de mare diligență... plină de cugetări cari de cari mai frumoase... apologie animată... scl. scl.*“

Considerând și scopul pentru care s'a oferit, ar face frumoasă misiune toți cei ce ar desvâli-o în cercuri cât mai largi. După 25 exemplare — unul gratuit. — Se poate procura dela *Librăria Arhidiecezană (Blaj)* și dela autor (Blaj „Unirea“) *Banii de răscumpărare ai fiecăruia se coitează public.*

*

1. Teologia dogmatică fundamentală de Dr. V. Suctu prof.

vol. I. *Apologetica creștină* fec. 5·30
vol. II. *Tradițiunea și Bis.* fec. 5·30

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. *Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului și Grația.* fec. 7·30 cor
vol. II. *Sacramentele și Eshatologia.* fec. 7·30 cor.

3. Hipnotism și Spiritism 1·50

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procura aceste cărți din caselle bisericești pentru biblioteci. — Să afle de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

*

Ministerul r. Ung. de culte și instrucțiune publică prin ordinul său din 15 Ianuarie 1910 Nr. 144113—1909 a aprobat:

1. *Orarul general și particular pentru școlile primare cu 1, 2 și 3 învățători.*

2. *Planul de învățământ și îndreptarul metodic.* pentru școlile primare din Provincia Metropolitană gr.-cat. de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia și Făgăraș. Aprobate din Conferința Episcopescă, ținută în 7 Septembrie st. n. 1909 Nr. 6693.

Balázsfalva 1909. Tipografia Seminarului teologic gr.-cat. — Opul întreg 4 cor.

Orarul se vinde:

Pentru școlile cu un învățător — 80
" " doi " 1·20
" " trei " 1·60
plus 20 fl. porto pentru fiecare.

Comandă se pot face la Tipografia Seminarială.

Strin: *Din sârmana mea grădină,* versuri. Orăștie 1911 pag. 63 preț 1 cor. Partea cea mai mare sunt poezii religioase, iar în cealaltă se cântă Mama. Autorul mănuieste destul de bine versul, fantasia sa însă nu pare destul de bogată, așa cât pe alocuri e banal.

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.
Redactor responsabil: Augustin Gruția

Un admirabil tablou după originalul marelui pictor *Obedeanu* reprezentând pe:

MIHAI-VITEAZUL

Cel mai războinic voevod, ne pare din acest tablou cu o putere de sugestie extraordinară. Se afle de vânzare la Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj. — Prețul tabloului cor. 1·50 fl.

Cadoul de sărbători!

Admirabilul tablou

Din suferințele noastre,

Reprezintă un moment dureros din viața noastră. — Mărimă 44/68 cm.

Se afle de vânzare la *Librăria Seminarului teol. gr.-cat din Blaj.* — Prețul freat 2·20 cor.

Dacă nu poți

mâncă și te simți rău îți aduc ajutor sigur

de medici aprobatele

Caramelle de mintă pipărată

pentru stomac, ale lui *Kaiser.*

Vei căpăta poftă bună, stomacul ți-se regulează din nou și se întărește.

La ture mai lungi sunt indispensabile având efectul înviorării și înprospătării.

Păchete de 20 și 40 fl. se afle la farmacia *Carol Schieszl* în Balázsfalva.

(92) 1—10

MOBILE

Dormitoare, prânzere, chilii de domni, sa-loane, aranjare completă de hotele, cafenele și castele, mobile de fier și de aramă, tapete, perdele, policandre și pianuri se spedează ori unde

cu bani gata sau în condițiuni de plată foarte favorabile.

Un mare și pompos album de mobile 1 cor. La aranjări complete se trimite agent cu modele, ori unde, fără a se socoti spese pentru asta.

Modern Lakberendezési vállalat

Budapest, IV., Gerlóczi-utca 7. sz.
(88) 2—104 (Központi városháza mellett).

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIU

Strada Cisnădiei 5, Strada Cisnădiei 5.
recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu platire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1910	K.	5,003,540·78
Capitale asigurate pe viață achitate	"	4,834,801·12
Starca asigurarilor cu sfârșitul anului 1910	foc	110,839·92—
	viață	11,020,266—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	"	2,428,317—

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cerouri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(98. 62—?)

A apărut

ANTOLOGIONUL

sau

MINEIUL

tomul I. carele cuprinde în sine *slujbele dumnezeștilor sărbători, a Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților* de pe lunile: Septembrie, Octombrie, Noiembrie și Decembrie.

Prețul tomului I. legat în piele și cu copcii este 32 cor. și se spedează imediat.

Lunile din Ianuarie până în August vor fi cuprinse în tomul II. care e în lucrare.

Prețul tomului II. se va fixa ulterior și va fi în raport cu prețul tomului I.

A apărut

Apostolul

sau Faptele și Epistolele sf. Apostoli f' 4.

Prețul leg. în piele 22 cor. leg. în lux face 44 coroane.